

Nr 195.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad lönetursberäkning för viss personal, som i samband med förstatligande av enskilda järnvägar övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindén m. fl.* (I: 23) och den andra inom andra kammaren av herrar *Persson* i Växjö och *Gustafson* i Dädesjö (II: 40), har hemställts att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga sådana åtgärder, att de i breven av den 30 juni 1948 och 28 april 1949 från Kungl. Maj:t till järnvägsstyrelsen utfärdade föreskrifterna beträffande lönetursberäkningen för personal, som tillhört bangrupp I, inklusive Blekinge kustbanor och Skåne—Småland, måtte tillämpas jämväl på övrig personal, som övertagits eller kommer att övertagas av statens järnvägar i samband med förstatligande av enskilda järnvägar.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen I: 23.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *statens lönenämnd* och *järnvägsstyrelsen*. Yttrandena torde såsom bilagor få fogas till detta utlåtande (*Bilaga A och B*).

Utskottet. Genom beslut den 30 juni 1948 och den 28 april 1949 har Kungl. Maj:t utfärdat vissa föreskrifter angående inplacering i löneklass och lönetursberäkning för sådana befattningshavare, som i samband med förstatligande av enskilda järnvägar övergått eller övergå i statens järnvägars tjänst. Besluten innebära i stort sett, att anställningstiden vid enskild järnväg likställs med anställningstid vid statens järnvägar. Undantag har dock gjorts för den personal som tjänstgör eller tjänstgjort vid järnväg, tillhörande lägre bangrupper än bangrupp I.

I motionerna I: 23 och II: 40 har nu framställts förslag, att ifrågavarande bestämmelser skola göras tillämpliga även på sist angivna personal-kategorier. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de i ärendet hörda remissmyndigheterna. Jämväl utskottet har bibragts den uppfattningen, att övervägande skäl tala för bifall till motionerna. Ur administrativ synpunkt lär det sålunda få anses vara en fördel, om samtliga här avsedda befattningshavare i lönehänseende behandlas likvärdigt och efter ensartade grunder. Därest så sker, torde även en anledning till irritation

hos den berörda personalen komma att försvinna. Det må i detta sammanhang erinras om att det stora flertalet befattningshavare redan erhållit den förbättrade löneställning som följer av en tillämpning av de förenämnda bestämmelserna.

Utskottet får sålunda tillstyrka motionärernas förslag. I likhet med järnvägsstyrelsen anser dock utskottet, att utbetalning av lönededel som på grund av här avsedd omreglering kan tillkomma befattningshavare utöver redan uppburen avlöning icke bör ske för tid före den 1 juli 1951.

Under återopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 23 och II: 40, bemyndiga Kungl. Maj:t vidtagna sådana åtgärder, att de i kungl. breven den 30 juni 1948 och den 28 april 1949 utfärdade föreskrifterna angående lönetursberäkning för vissa befattningshavare måtte tillämpas på all den personal som övertagits eller kommer att övertagas av statens järnvägar i samband med förstatligande av enskilda järnvägar.

Stockholm den 20 november 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 193.

Bilaga A.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 15 februari 1951 har Kungl. Maj:t anbefallt statens lönenämnd att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över de likalydande motionerna nr 23 i första kammaren och nr 40 i andra kammaren angående ändrad lönetursberäkning för viss personal, som i samband med förstatligande av enskilda järnvägar övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst. Med anledning härav får lönenämnden anföra följande.

Enligt det av 1939 års riksdag fattade principbeslutet rörande grunderna för inplacering i löneklass av personal, som övergått i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av enskilda järnvägar, skulle befattningshavare, som vid den enskilda järnvägen åtnjutit högre avlöning än som motsvarade lägsta löneklassen i respektive lönegrad, erhålla inplacering i den löneklass, i vilken löneförmånerna närmast understege lönen vid den enskilda banan, varjämte han skulle erhålla ett personligt lönetillägg, motsvarande skillnaden. Sedermera ha genom beslut av 1943, 1945 och 1948 års riksdagar vissa jämkningar medgivits i berörda grunder. År 1943 beslöts sålunda att tjänsteman, som sedan minst tre år innehaft slutlön enligt den enskilda järnvägens avlöningsbestämmelser, vid uppförandet på statens järnvägars aktiva personalstat finge inplaceras i den löneklass inom tillämplig lönegrad, som låge närmast över nämnda slutlön. Befattningshavare, som vid övergången under mindre tid än tre år innehaft dylik slutlön, skulle erhålla samma löneklassplacering efter det tre år förflutit från ernåendet av slutlönen. Riksdagsbeslutet år 1945 medförde, att tjänsteman, som under tiden 1 januari 1940—30 juni 1942 i samband med statsförvärv av enskilda järnvägar övergått till anställning vid statens järnvägar, skulle inplaceras i den löneklass inom tillämplig lönegrad, i vilken löneförmånerna närmast överstege lönen vid den enskilda banan. 1948 års beslut, slutligen, innebar i stort sett, att befattningshavare, som övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst från enskild järnväg, tillhörande bangrupp I, Skåne—Smålands järnväg eller Blekinge kustbanor, skulle, med i beslutet närmare angiven inskränkning, erhålla den placering i löneklass, som enligt järnvägsstyrelsens beprövande skulle hava tillkommit honom, därest han vid tidpunkten för första fasta anställning vid den enskilda järnvägen vunnit extra ordinarie anställning i närmast jämförbar tjänsteställning vid statens järnvägar samt han därefter vunnit beförden vid statens järnvägar på motsvarande sätt som vid den enskilda järnvägen. Befattningshavare, vilken överginge eller övergått i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av annan enskild järnväg än nyss nämnts och närmast före statsövertagandet åtnjutit slutlön vid den enskilda järnvägen under minst tre år, skulle vid övergången i statens järnvägars tjänst lägst erhålla respektive anses ha erhållit placering i näst lägsta löneklassen, med rätt att för omedelbar eller framtida uppflyttning i löneklass (lönerum) taga i beräkning den tid utöver tre år, varunder han åtnjutit slutlön vid den enskilda järnvägen.

Förevarande motioner innefatta en hemställan, att riksdagen skall bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda sådana föreskrifter, att motsvarande lönetursomräkning, som i det föregående omnämnts beträffande personal anställd vid järnväg tillhörande bangrupp I m. fl. järnvägar, skall vidtagas även be-

träffande annan personal, som övertagits eller kommer att övertagas av statens järnvägar i samband med förstatligande av enskilda järnvägar.

Statens lönenämnd får erinra, att till grund för 1948 års riksdagsbeslut låg en framställning av Svenska järnvägsmannaförbundet, vari förbundet på anförda skäl anhöll om en lönetursomräkning av angivet slag för all personal, som övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst i samband med förstatligande av enskild järnväg. Efter remiss anförde lönenämnden i underdånigt utlåtande den 28 april 1948 bl. a. följande.

Sett mot bakgrunden av de principer, som varit vägledande för löneklassplacering i fall sådant som det nu föreliggande, kan lönenämnden knappast finna, att de befattningshavare, som hittills vid statsförvärv av enskild järnväg övergått till anställning hos statens järnvägar, i löneklasshänseende kommit i särskilt ogynnsam ställning i förhållande till tjänstemän i allmänhet, som till följd av ändrade organisatoriska förhållanden inträtt i stats-tjänst. Införandet av förmånligare beräkningsgrunder för ifrågavarande personal vid statens järnvägar torde därför kunna få konsekvenser inom andra förvaltningsområden. — Lönenämnden anser emellertid å andra sidan, att visst fog föreligger för en ändring av löneklassplaceringsnormerna. Det lär nämligen icke kunna bestridas, att det ur personalsynpunkt ter sig mindre tillfredsställande, att en från enskild bana övertagen befattningshavare, som under ett avsevärt antal år haft anställning vid den enskilda järnvägen, likväl icke kommer i bättre löneläge vid tillträdet av statlig befattning än en inom samma personalgrupp relativt nyanställd tjänsteman vid statens järnvägar.

Lönenämnden framhöll vidare bl. a., att det torde böra undersökas om personalen från alla övertagna banor borde behandlas enligt samma grunder.

Med anledning av föreliggande motioner får lönenämnden framhålla, att enligt nämndens mening äger vad nämnden uttalade i sitt förenämnda utlåtande allttjämt sin giltighet. Skäl tala således både för och emot motionärernas hemställan. Med hänsyn till att beslut redan meddelats om sådan i motionerna avsedd lönetursomräkning för ett relativt stort antal befattningshavare — enligt vad lönenämnden under hand inhämtat i runt tal 3 000 — som övergått i statens järnvägars tjänst i samband med förstatligande av enskild bana, och med hänsyn till de olägenheter, som otvivelaktigt äro förknipade med den bestående ordningen, enligt vilken olika principer för löneklassplacering för övertagen personal tillämpas, anser lönenämnden emellertid övervägande skäl tala för ett bifall till den i motionerna gjorda hemställan.

Tilläggas må att enligt vad lönenämnden under hand inhämtat förevarande spörsmål har aktualitet för personalen vid 21 hittills förstatligade banor; ett bifall till motionerna skulle få betydelse för omkring 450 befattningshavare.

I avgörandet av förevarande ärende ha deltagit undertecknad, ledamöterna Blomgren, Persson, Ruist, Sundelin, Wahlmark och Wold; dock att ledamoten Wold ej varit närvarande vid utlåtandets justering.

Stockholm den 7 april 1951.

E. JOHNSON.

Lars Ovegård.

Bilaga B.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 15 februari 1951 har järnvägsstyrelsen anmodats avgiva utlåtande över de likalydande motionerna nr 23 i första kammaren och nr 40 i andra kammaren om ändrad lönetursberäkning för viss personal, som i samband med förstatligande av enskilda järnvägar övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst.

Järnvägsstyrelsen får med anledning härav anföra följande.

I brev den 30 juni 1948 meddelade Kungl. Maj:t, efter bemyndigande av riksdagen, bestämmelser angående viss omreglering av löneklassplacering och lönetur från och med den 1 juli 1947 för befattningshavare, som övergått i statens järnvägars tjänst och som omedelbart före övergången varit anställda vid enskild järnväg med sådan ekonomisk ställning, att det kunde anses troligt, att järnvägen vid fortsatt drift i enskild regi skulle kunnat bereda sina befattningshavare samma avlöningsförmåner som motsvarande tjänstemän vid statens järnvägar. Prövning av frågan, om denna förutsättning kunde anses uppfylld, skulle ankomma på järnvägsstyrelsen. Utbetalning av löne-medel, som på grund av här avsedd omreglering tillföle befattningshavare utöver redan uppburen avlöning, skulle dock icke ske för tid före den 1 juli 1948.

Genom brev den 28 april 1949 förordnade Kungl. Maj:t, efter framställning av Svenska järnvägsmannaförbundet, dels att de i förenämnda brev den 30 juni 1948 innefattade grunderna för löneklassplacering skulle tillämpas för befattningshavare, som övergått eller komme att övergå i statens järnvägars tjänst från enskild järnväg tillhörande bangrupp I, Skåne—Smålands järnväg eller Blekinge kustbanor, dels att befattningshavare, som övergått eller komme att övergå i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av annan enskild järnväg och som närmast före statsövertagandet åtnjutit slutlön vid den enskilda järnvägen under minst tre år, skulle vid övergången i statens järnvägars tjänst erhålla respektive anses ha erhållit placering i näst lägsta löneklassen, med rätt att för omedelbar eller framtida uppflyttning i löneklass eller lönerum taga i beräkning den tid utöver tre år, varunder han åtnjutit slutlön vid den enskilda järnvägen. Utbetalning av löne-medel på grund av sistnämnda medgivande skulle dock icke få ske för tid före den 1 januari 1949.

Beträffande personal, som redan övergått i statens järnvägars tjänst, skulle enligt av styrelsen verkställd beräkning 463 befattningshavare från sammanlagt 21 enskilda järnvägar komma att beröras av den löne-reglering enligt grunderna i kungl. brevet den 30 juni 1948, som motionärerna ifrågasatt. Dessa befattningshavare fördela sig på järnvägar tillhörande olika bangrupper sålunda: bangrupp II—220, III—153 och IV—90.

Det som skäl för bifall till motionerna bl. a. anförda förhållandet, att många av de enskilda järnvägar, som tidigare tillhört bangrupperna III och IV, efter hand som löneförbättring under senare år erhållits vid dessa järnvägar uppflyttats i bangrupp I äger sin riktighet vad det gäller tidigare banor i grupp III. I anslutning till de anförda exemplen kan sålunda nämnas, att såväl Norsholm—Västervik—Hultfreds järnväg som Östergötabannorna, vilka tillhörde bangrupp III den 1 januari 1940, därefter uppflyttats

till grupp II 1944—1945 och till grupp I år 1949 omedelbart eller relativt kort tid före statsövertagandet. Det torde vidare få anses sannolikt, att vissa av de under åren 1940—1948 övertagna banorna i grupp II och III skulle ha tillhört bangrupp I, om övertagandet skett vid en senare tidpunkt. Enligt styrelsens mening finnes därför visst fog för att befattningshavarna vid här avsedda enskilda järnvägar, som övertagits under ett tidigare skede och närmast före statsövertagandet tillhört bangrupperna II och III, erhålla den förbättrade löneställning, som följer av tillämpningen av kungl. brevet den 30 juni 1948.

Av de enskilda järnvägar, som ännu kunna komma i fråga att förstatligas, tillhöra samtliga bangrupp I utom en mindre järnväg, som tillhör grupp II.

Under sådana förhållanden torde, närmast av praktiska skäl, icke vara helt obefogat, att även de relativt få befattningshavare, som tidigare övergått med järnvägar, tillhörande grupp IV, medtagas vid en eventuell omreglering av löneställningen. Det kan i detta sammanhang nämnas, att av de till Svenska järnvägsföreningen anslutna järnvägarna numera ingen är hänförd till lägre än bangrupp III.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser sig järnvägsstyrelsen icke böra motsätta sig den föreslagna omregleringen av löneklassplacering och lönetur för de befattningshavare, som i samband med förstatligande övergått eller framdeles komma att övergå i statens järnvägars tjänst från enskilda järnvägar tillhörande bangrupperna II, III och IV. Utbetalning av löneomedel, som på grund av här avsedd omreglering kan tillkomma befattningshavare utöver redan uppburen avlöning, bör dock icke ske för tid före den 1 juli 1951.

En lönereglering i full utsträckning enligt motionärernas förslag beräknas medföra en kostnadsökning första året av 150 000 kronor, varav för personalen övertagen med banor i grupp II cirka 75 000 kronor, grupp III 45 000 kronor och grupp IV 30 000 kronor. Dessa kostnadsbelopp komma att successivt minskas efter hand som den berörda personalen skulle efter nuvarande förhållanden hava uppnått högsta löneklassen.

Kungl. järnvägsstyrelsen.

ERIK UPMARK.

Gunnar Ruist.